

Fomentar la interculturalitat

Índex

1/ Justificació: ciutats interculturals....	p.2
2/ Efectes: Quins reptes suposa la interculturalitat de les ciutats.....	p.3
3/ Polítiques locals cap a la interculturalitat.....	p.5

Pràctiques de ciutats

OXLO - Oslo XL	p.6
In/Visible de la ciutat.....	p.9
Promoció de la salut de les poblacions indígenes en una gran metròpoli	p.9
El Centre de Competències Interculturals d'Osnabruck.....	p.11

Campanyes i Xarxes

Xarxa de ciutats interculturals.....	p.10
Xarxa de Museus de la Migració	p.10
Coalició de ciutats contra el racisme...p.	12

Recursos

Observatori català de les migracions.....	p.2
La crisi té uns altres culpables.....	p.3
Viatge a Tantinutropo.....	p.4
Deu passes per a una política intercultural municipal.....	p.7
Bancs de bones pràctiques	p.10

La creixent diversitat en els municipis suposa nous reptes per les polítiques que s'hi desenvolupen. Gradualment, els pobles i les ciutats acullen a ciutadans amb necessitats més diferenciades.

Enfront d'això, es pot optar per impulsar polítiques que tractin a tothom per igual, que en comptes de considerar les necessitats específiques de cada col·lectiu s'adrexi al ciutadà mitjà, o altres polítiques, amb mesures o accions específiques, que responguin a les necessitats diferenciades de la població.

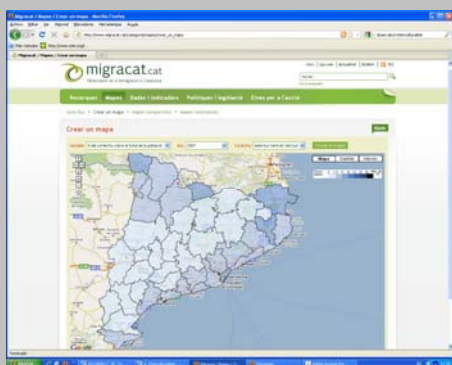
Les polítiques interculturals reconeixen les cultures com una riquesa i miren d'afavorir una interrelació constructiva entre les persones.

Els governs locals poden impedir l'enfrontament entre cultures, estimular el diàleg entre els diferents grups i promoure la cohesió social.

El paper dels governs locals en la construcció de la Pau.
Resum de la Conferència de Barcelona, setembre de 2007.

1/ Justificació: Ciutats interculturals

Les ciutats interculturals són una realitat des de fa anys a la Província de Barcelona. Segons Idescat, la mitjana de població estrangera a la província és de 14,61%, i les principals procedències són el Marroc, Equador, Bolívia, Itàlia i Xina. Les ciutats amb una proporció més alta de ciutadans de diferents procedències són Sitges, Vic, Manlleu, Canovelles, i Calella, amb un 23-25% de la població nascuda altres països del món.

L'Observatori Català de les Migracions (<http://www.migracat.cat>) permet crear mapes de la presència de la població estrangera a Catalunya en funció del seu país o regió d'origen, i fins i tot comparar procedències o subregions.

També ofereix una gran quantitat de dades relacionades amb les migracions, així com publicacions d'utilitat.

Altres ciutats del món tenen una proporció considerablement més alta d'habitants provinents d'altres països, com és el cas de Dubai (Emirats Àrabs Units), amb un 79,9% de la població nascuda a l'estranger, o altres metròpolis dels EUA com Miami (50.94%), Jersey (38.52%), Los Angeles (36.24%). Cal tenir en compte a més a més, que el caràcter intercultural no depèn únicament de les persones immigrades que hi habiten, sinó també de la presència de minories ètniques no immigrades com és el cas de Sydney o de Brisbane, a Austràlia, on més del 40% de la població és aborigen.¹

¹ Fonts: Cens dels Emirats Àrabs Units (2005), Cens dels EUA (2000), Australian Bureau of Statistics (2006).

2/ Efectes: Quins reptes suposa la interculturalitat de les ciutats

L'existència històrica de minories ètniques a la ciutat, i la creixent proporció de persones immigrades és un dels reptes als que ha de fer front la ciutat. La presència de persones de cultures diferents transforma de forma significativa i ràpida la ciutat, i l'administració local ha de demostrar una gran agilitat en la seva capacitat d'adaptació a aquesta realitat canviant.

Alguns dels reptes als que ha de fer front la ciutat intercultural són:

- **Garantia de drets: discriminació vs. percepció de favoritisme:** Com denuncia l'Observatori Europeu dels Fenòmens Racistes i Xenòfobs, les persones migrants i les minories ètniques encara són discriminades a tota la Unió Europea en els àmbits del treball, l'educació i l'habitatge,² tres àmbits en els que el municipis tenen molt a dir. És important donar una atenció especial per a que aquests col·lectius no vegin minvats els seus drets, però alhora d'una forma que no provoqui entre els ciutadans la percepció de que els ajuts només beneficien els immigrants en detriment de la població autòctona.

La organització SOS Racisme ha creat la web "La crisi té uns altres culpables" que pretén desculpabilitzar a la població immigrant de la crisi econòmica actual.

Per a això, ha publicat el còmic *Els immigrants i la punyetera crisi* (http://www.lacrisiteunsaltresculpables.org/pdf/sosracisme_comic_baixa.pdf). Amb il·lustracions d'Alfons López.

- **Ordenament territorial i espai públic:** Les ciutats també han d'afrontar reptes pel que fa a l'ordenament territorial, i de quina manera es distribueixen les minories ètniques a la ciutat (segregació de la població en barris-gueto / distribució homogènia). Pel que fa als espais públics, els municipis es troben amb el doble repte de vetllar perquè hi hagi espais públics que facilitin l'encontre de les diferents cultures a la ciutat, i alhora gestionar les utilitzacions diferenciades de l'espai públic de cada col·lectiu.
- **Ciutadania:** Esperar de les persones immigrades que compleixin amb els seus deures o que tinguin comportaments cívics pot considerar-se paradoxal quan no se'ls reconeix ni tan sols la forma més bàsica de participació com és el dret a vot. Els municipis han de preveure com

² EUMC. *Rapport annuel concernant le Racisme et la Xénophobie dans les États membres de la UE*. EUMC 2006. <http://eumc.europa.eu/eumc/material/pub/ar06/AR06-P2-FR.pdf>

garantir la representativitat política de les persones promovent formes de democràcia participativa amb capacitat real de decisió.

- La diversitat (d'idees, de cultures o religions, de necessitats, etc.) implica, molt sovint, que hi hagi conflictes. Tot i que l'expressió de conflictes no s'ha de veure com un símptoma de malaltia d'un municipi, (els conflictes es poden considerar constructius quan no són violents i quan la resolució és justa per a les dues parts), els mecanismes han de preveure mecanismes per **afrontar els conflictes**, i evitar així que escali la violència.
- L'**odi racial i la violència racista**, en una clau més destructiva, són altres de les possibles conseqüències de polítiques públiques insuficients. En aquests casos és important engegar iniciatives que fomentin la comprensió de l'altre.

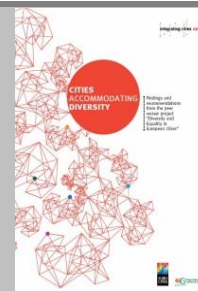
L'Exposició 'Viatge a Tatinutropo', (<http://www.ccvoc.cat/ccvoc2/apartats/index.php?apartat=202>) ideada pel Consell Comarcal del Vallès Occidental, pretén promoure la reflexió i el diàleg sobre el que significa el procés migratori en la vida de qui ho viu. Per fer-ho es proposa als visitants que es posin a la pell d'un viatger/a en el moment que arriba a una terra d'acollida.

Els municipis del Vallès Occidental poden sol·licitar l'exposició al llarg dels anys 2010 i 2011. Per més informació i per sol·licitar l'exposició, contacteu el Consell Comarcal del Vallès Occidental. C.e.: ciudadania@ccvoc.cat Telèfon: 93 727 35 34.

La publicació *Ciutats acomodant la diversitat* (http://www.migpolgroup.com/public/docs/171.CitiesAccommodatingDiversity_DIVE_22.02.10.pdf) (en anglès) recull un seguit de propostes per donar resposta als principals reptes als que s'enfronten les ciutats en les seves polítiques interculturals.

Els principals reptes als que fa referència són la provisió dels diferents serveis, el foment de la ocupació laboral, i la compra de bens i serveis per part de la ciutat.

3/ Polítiques locals cap a la interculturalitat

La forma d'encarar aquests reptes pot portar a un tipus o a un altre de polítiques enfront de la presència de cultures diferents a la ciutat. Les persones que pertanyen a minories poden veure's incloses a o excloses de la societat. Algunes de les formes de relació amb les minories són:

Exclusió	Discriminació de l'altre (tracte desigual)	Legal Social	Lleis discriminatòries Pràctiques discriminatòries
	Segregació de l'altre	Espacial	Guetos residencials Delimitació d'espais públics
		Institucional	Guetització escolar Guetització sanitària
	Eliminació de l'altre	Cultural	Etnocidi Fonamentalisme cultural
Física		Genocidi. Neteja ètnica	
Inclusió	Homogeneïtzació	Assimilació	Anglització Arabització Llatinització
		Fusió cultural	Melting pot
	Acceptació de la diversitat cultural com a positiva	Pluralisme cultural	Multiculturalisme Interculturalisme

Font: Giménez, C. (2003) ¿Qué es la inmigración? Barcelona, RBA Libros.

Com mostra la taula anterior, hi ha una gran varietat de formes d'incloure a les minories ètniques dins d'una ciutat. Cadascuna d'aquestes formes revela una concepció diferent del que haurien de ser les cultures. Totes les formes d'exclusió, per exemple, però també l'assimilació, són molt criticades perquè parteixen del pressupòsit que la cultura local majoritària és superior a les minoritàries, i per aquesta raó han de prevaldre per sobre o en detriment de les altres.

El multiculturalisme i l'interculturalisme, en canvi, entenen que no hi ha cultures que hagin de prevaldre o d'imposar-se per sobre de les altres, perquè totes tenen un valor equiparable. La diferència entre el multiculturalisme i l'interculturalisme és que a les **ciutats multiculturalis** conviuen les diferents cultures com a compartiments estancs que no s'interrelacionen. Amb el multiculturalisme també s'accepta el que faci cada cultura sense judicis de valor, entenent que el que fa cada cultura ha de ser acceptat perquè no es pot jutjar amb els paràmetres d'una cultura el que es plantegi des d'una altra cultura.

Les **ciutats interculturals**, d'altra banda, es caracteritzen pel fet que les cultures s'hi troben i s'hi barregen. Aquesta interrelació, però, no està lliure de valors, com suposa el multiculturalisme, sinó que considera que en aquesta barreja s'ha de rescatar el millor de cada cultura. L'interculturalisme, doncs, tot i considerar que no hi ha cultures superiors a altres, també implica no acceptar incondicionalment valors o pràctiques de cada cultura, sinó rescatar de cadascuna allò més valuós, allò que més pot aportar, allò més constructiu.

Tot i que moltes ciutats aspiren a la interculturalitat, la realitat en la pràctica mostra que moltes ciutats tenen polítiques assimilacionistes, o, en el millor dels casos, multicultural. Aplicar polítiques per afavorir la interculturalitat suposa anar més enllà de reconèixer la diversitat cultural i d'afavorir l'expressió de cada cultura, buscant, a més a més, la interrelació, el qüestionament, les redefinicions.

OXLO - Oslo XL

Objectiu: Construir una nova identitat de la ciutat intercultural.

Context: La població d'Oslo, a Noruega, creix en un 2% l'any. Un 26% dels seus habitants són persones immigrades.

Desenvolupament: El 2001, el govern local va decidir canviar el nom de la ciutat d'Oslo a OXLO (extra gran).

Des de llavors, l'estratègia intercultural de la ciutat es basa en els quatre pilars següents:

- Els serveis de la ciutat han de reflectir el seu interès per la diversitat i la integració.
- La ocupació ha de reflectir la diversitat dels seus habitants.
- Les minories han d'estar representades en els espais on es decideix sobre els interessos dels usuaris.
- Les iniciatives de la ciutat i els resultats han de ser registrats i avaluats.

Resultats: Després de tres anys de residència, els immigrants poden participar en les eleccions locals, i al cap de set anys poden participar en les eleccions nacionals. Un 20% dels representants de l'Ajuntament d'Oslo són persones de minories ètniques.

Font: www.oxlo.no.

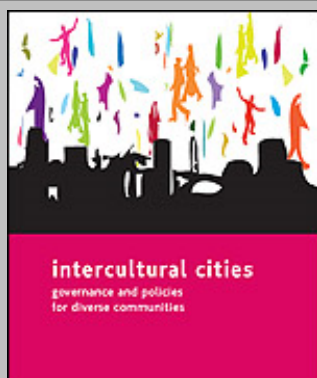
“Per a promoure la interculturalitat a les ciutats, no n’hi ha prou amb aplicar polítiques amb aquest objectiu, també cal posar en pràctica un conjunt de processos: pensar en les persones, actuar, acceptar que la lluita contra els nostres prejudicis exigeix un esforç a la vegada individual i col·lectiu, i teixir un conjunt de lligams entre nosaltres mateixos.”³

³ Palmer, R. (2006). “L’interculturalisme et la ville”. *Le dialogue interculturel et ses nouveaux enjeux*. Paris: UNESCO. <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001583/158389f.pdf>

Així, una possible definició de ciutat intercultural pot ser:

La **ciutat intercultural** té una població diversa, incloses persones amb diferents nacionalitats, orígens, llengües o religions/creences.

- La majoria de ciutadans hi consideren la diversitat com un recurs, no com un problema, i accepten que totes les cultures canvien quan es troben amb altres a l'espai públic.
- Els càrrecs municipals fan crides a una identitat de ciutat diversa i pluralista.
- La ciutat combat activament els prejudicis i la discriminació i vetlla per la igualtat d'oportunitats per a tots, adaptant les seves estructures, institucions i serveis a les necessitats d'una població diversa sense comprometre els principis dels drets humans, la democràcia i l'estat de dret.
- Junt amb el sector privat, la societat civil i els professionals dels serveis públics, la ciutat intercultural desenvolupa un ventall de polítiques i d'accions per a encoratjar una major barreja i interacció entre els diversos grups.
- Els alts graus de confiança i de cohesió social ajuden a prevenir conflictes violents, incrementar la efectivitat de les polítiques, i fer la ciutat atractiva per a persones i inversors.

A la seva publicació sobre ciutats interculturals, el Consell d'Europa posa a disposició una graella per a que els municipis valorin fins a quin punt compleixen amb les 10 accions estratègiques proposades.

La iniciativa de ciutats interculturals del Consell d'Europa també publica un butlletí en francès i en anglès que informa de bones pràctiques de les ciutats que participen en el projecte, i que és de subscripció gratuïta (http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/Cities/Newsletter/formulaire_en.asp).

El Consell d'Europa⁴ proposa 10 accions estratègiques que els municipis poden dur a la pràctica per a fomentar la interculturalitat a la ciutat:⁵

1. Fomentar el desenvolupament d'**actituds positives del públic** cap a la diversitat i cap al pluralisme a la ciutat mitjançant el discurs públic i accions simbòliques (emetre declaracions per la interculturalitat, desenvolupar accions emblemàtiques per simbolitzar la transició a una nova era de diversitat, designar un dia dedicat a la comprensió intercultural, establir premis per reconèixer els actes aïllats o la vida dedicada a la construcció de la confiança i l'entesa intercultural).

Els museus són (inter)cultura

Més d'un museu reconeix que la diversitat cultural i la immigració són fonts de cultura, i per això, ho plasmen en les seves exposicions temporals o permanents. Molts d'aquests museus participen en la Xarxa de Museus de les Migracions (<http://www.migrationmuseums.org/>).

Alguns exemples de Museus especialitzats en temes de migracions i d'interculturalitat són:

- El Museu d'Història de la Immigració a Catalunya (http://oliba.uoc.edu/mhic/component/option,com_frontpage/Itemid,1/lang,es/) de Sant Adrià del Besòs;
- La Ciutat nacional de la història de la immigració (<http://www.histoire-immigration.fr/>) de París (França); o
- El Museu de la Cultura Mundial (<http://www.worldculture.se/>) de Göteborg (Suècia), que s'ha convertit en el museu més visitat de la ciutat.

⁴ La Coalició Europea de Ciutats Contra el Racisme (ECCAR) també proposa un Pla d'acció en 10 punts que permet orientar les polítiques interculturals. Pel present monogràfic s'ha prioritzat el Pla d'acció del Consell d'Europa perquè proposa formes per a avaluar aquestes polítiques (veure "Deu passes per a una política municipal intercultural").

⁵ Wood, P (2009). *Intercultural Cities. Towards a model for intercultural integration.*
http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/cities/ICCMoDelPubl_en.pdf.

In/Visible de la ciutat - Un passeig a l'autobús 26

Objectiu: Augmentar la consciència de la multiculturalitat de Belgrad.

Context: La ciutat de Belgrad (Sèrbia) té un gran patrimoni cultural, especialment patrimoni immaterial, de minories o comunitats ètniques, com la jueva, gitana, budista kalmik, bielorrussa i albanesa.

Desenvolupament: La Companyia de Teatre Dah i la Secretaria de Cultura de la ciutat de Belgrad entre altres actors duen a terme l'activitat "in/visible a la ciutat" a l'autobús n° 26 a Belgrad. El bus n°26 connecta les dues parts de la ciutat, a través de barris de la ciutat amb altes proporcions de comunitats immigrades o de minories culturals, i especialment la gitana. Artistes del Teatre Dah, amb el suport dels joves i músics de les comunitats minoritàries, van actuar com a "passatgers estranys", interpretant la música de les comunitats ètniques específiques o portant els vestits de les minories, ballant i explicant històries o cantant cançons en les llengües minoritàries.

Font: <http://www.dahteatarcentar.com>.

2. Revisar els principals **serveis de la ciutat** a través d'un **enfocament intercultural** (en educació, en l'àmbit públic, en matèria d'habitatge, en els serveis públics, etc.).

Promoció de la salut de les poblacions indígenes en una gran metròpoli

Objectiu: Organitzar el servei d'atenció integral en salut dirigit a la població indígena dels municipis localitzats en el terme municipal de Sao Paulo, a fi d'atendre les necessitats d'aquesta població, d'incloure-la en el Sistema Únic de Salut, i promoure així l'equitat a través de la inclusió i del respecte als drets dels ciutadans.

Context: La política de salut del municipi de Sao Paulo (Brasil), comprometia l'accés de la població indígena als serveis de salut. La població era atacada per infeccions respiratòries i intestinals, tuberculosi, malalties de transmissió sexual, desnutrició i malalties evitables mitjançant vacunació, evidenciant un quadre sanitari caracteritzat per l'alta successió de greuges que podien ser significativament reduïts amb l'establiment d'accions sistemàtiques i continuades d'atenció bàsica sanitària en comunitats.

Desenvolupament: En primer lloc es reconeix que la promoció de la salut ha de considerar la concepció holística del procés de salut i de malaltia. També aborda el sentiment de benestar individual i social que pot ser un factor de creixement i de progrés.

S'impulsa la promoció de la salut i es contribueix a una comunitat saludable, implicant i responsabilitzant a tots els actors: Es desenvolupen iniciatives educatives per a conscienciar als membres de la comunitat en els seus drets i deures.

Font: Banc de bones pràctiques de l'Associació Internacional de Ciutats Educadores.

3. Reconèixer la inevitabilitat dels conflictes en comunitats mixtes i desenvolupar **mecanismes de transformació de conflictes**.

4. Invertir en la **formació lingüística** per garantir que tots els migrants són capaços de conversar en les llengües autòctones, i alhora permetre als ciutadans autòctons d'aprendre les llengües minoritàries.
5. Establir una **estratègia conjunta amb els mitjans de comunicació** i, si s'escau, a les escoles de periodisme per presentar les notícies amb una perspectiva intercultural per tal d'aconseguir una informació acurada dels immigrants i les minories en els mitjans de comunicació. Enfortir també els mitjans comunitaris.

Calendari intercultural

Objectiu: Fomentar el coneixement de les cultures i religions.

Context: La ciutat de Montreal (Québec/Canadà) té població immigrada des de fa més de dos segles, provinent inicialment de països europeus, i diversificant-se a tots els continents en els darrers decennis. Actualment hi conviuen més de 120 comunitats.

Desenvolupament: Dins de la seva política de comunicació per a afavorir la interculturalitat, la ciutat de Montreal publica, des de fa 15 anys, un calendari intercultural, on es recullen 410 festes religioses i temàtiques. El valor afegit de la realització d'aquest calendari és que es realitza amb la participació de diverses institucions i comunitats de la ciutat.

El calendari té una versió en paper que es distribueix a les persones de la ciutat, i també una versió electrònica més exhaustiva i que es va actualitzant.

Font: http://ville.montreal.qc.ca/pls/portal/url/page/diversite_mtl_fr/accueil

6. Establir una **política internacional** de la ciutat que proclami que la ciutat està oberta a les idees i influències del món; que estableix formes de comerç amb els països d'origen dels grups minoritaris, i que desenvolupa nous models de la ciutadania local/global.
7. Establir un **observatori**, o com a mínim fer el seguiment bones pràctiques locals i d'altres municipis, recopilar i processar informació i dades locals, investigar sobre l'estat de la interacció intercultural a la ciutat, establir i fer el seguiment d'indicadors interculturals, oferir assessorament i coneixements especialitzats als organismes locals i facilitar la creació de xarxes locals d'aprenentatge.

Bancs de Bones pràctiques

La gran quantitat de bancs de bones pràctiques sobre temes d'immigració demostren l'interès dels municipis en trobar noves formes i de compartir experiències per promoure el coneixement i la interrelació de persones de diferents cultures a la ciutat.

Alguns dels bancs de bones pràctiques més rics són:

- El Compendi de polítiques culturals i tendències a Europa (<http://www.culturalpolicies.net/web/intercultural-dialogue-database.php>), un projecte avalat Per la Unió Europea;
- El projecte de Ciutats interculturals impulsat pel Consell d'Europa (http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/cities/default_en.asp);
- Banc de Bones pràctiques de l'Associació Internacional de Ciutats Educadores (<http://w10.bcn.es/APPS/edubidce/pubTemesAc.do?idtem=161&pubididi=2>), que té un apartat específic sobre experiències contra el racisme i la xenofòbia.
- Observatori de les dones immigrades (<http://www.inmigradas.org/>), impulsat pel Consell Comarcal de l'Alt Empordà. Inclou un banc de bones pràctiques, i un banc d'idees per a futurs projectes.

8. Iniciar un **programa de formació sobre interculturalitat per als polítics**, i persones clau del personal polític i administratiu, o també del sector privat.

El Centre de Competències Interculturals de Osnabruck, Alemanya

Objectiu: Promoure les competències interculturals dels ciutadans i dels treballadors envers les persones de diferents cultures a la ciutat, i promoure la igualtat d'oportunitats de les minories ètniques en el món laboral.

Context: La taxa d'atur de les minories ètniques és molt superior a la de la població autòctona, fins i tot amb domini de l'alemany i una formació acadèmica superior. Aquest fet té molt a veure amb prejudicis respecte a les persones d'ètnies i cultures diferents.

Desenvolupament: El projecte pren mesures, per una banda, per a facilitar la incorporació de treballadors de minories ètniques al mercat laboral: per això, s'ofereixen cursos de formació professional, d'idioma, o sobre com accedir al món laboral. D'altra banda, s'afavoreixen les competències interculturals dels funcionaris que estan en contacte amb minories ètniques, mitjançant tallers per a incrementar el seu coneixement sobre altres cultures, creant un espai per a que comparteixin les seves experiències interculturals amb funcionaris d'altres sectors. Una tercera vessant d'aquest projecte és facilitar l'accés de les minories ètniques per a treballar en l'administració de la ciutat i crear les condicions per tal que aquesta població tingui accés a càrrecs de gestió.

Resultats: 250 conductors de la companyia d'autobusos d'Osnabrück han millorat les seves competències interculturals, entre d'altres resultats.

Contacte de l'entitat: friedenskultur@osnabrueck.de, www.equal-osnabrueck.de

9. Organitzar **iniciatives de benvinguda** per als nousvinguts, i projectes de visita de la ciutat en que les persones nousvingudes però també les ciutadanes locals poden visitar parts de la ciutat que no coneixen, familiaritzar-se amb els serveis de la ciutat i les institucions, i rebre suport d'integració personalitzada.
10. Encoratjar **processos de presa de decisions que tinguin en compte la variable cultural**, tant en el si d'organitzacions de la societat civil com en institucions públiques. Recolzar l'aparició de nous líders cívics i polítics de diverses procedències i garantir que l'actual lideratge té coneixements i competències interculturals.

La Coalició Europea de Ciutats Contra el Racisme (ECCAR) (<http://www.citiesagainstracism.org/index.php>) és una xarxa de ciutats interessades en compartir experiències per a reforçar les seves polítiques per combatre el racisme, la discriminació, i la xenofòbia, amb l'objectiu final d'oferir programes operatius a les autoritats locals que els permeti una aplicació més eficient de les polítiques antidiscriminatòries.

La UNESCO ha impulsat xarxes similars a cada continent. Després de 5 anys de funcionament, 97 ciutats europees de més de 20 països diferents formen part de la branca europea d'ECCAR.

Contacte: j.morohashi@unesco.org

Per tal de valorar el grau d'èxit de les polítiques interculturals dutes a terme en el municipi, algunes institucions faciliten eines d'avaluació:

- El *Manual sobre integració per a responsables de l'elaboració de polítiques i professionals* (http://www.gencat.cat/benestar/immi/pdf/manual_integracio.pdf) dels autors Jan Niessen i Yongmi Schibel, i publicat per la Comissió Europea al 2007, inclou tot un capítol amb recomanacions i exemples de pràctiques de diferents països europeus a l'hora d'establir indicadors de valoració de l'efectivitat de les polítiques públiques en matèria d'immigració.

- L'informe *Indicadors per avaluar polítiques municipals destinades a combatre el racisme i la discriminació* (en anglès) (http://www.gencat.cat/benestar/immi/pdf/manual_integracio.pdf), dels autors Jean-Claude Icart, Micheline Labelle, Rachad Antonius i publicat per la Coalició Europea de Ciutats contra el Racisme l'any 2006, inclou estudis de casos d'avaluació de polítiques antiracistes a països canadencs i europeus, i proposa un llistat de temes que cada ciutat podria valorar.

- El document "Deu passos per a una política municipal intercultural" (en anglès) (http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/cities/gridoct09_en.pdf), elaborat per Phil Wood pel Consell d'Europa al 2010, proposa preguntes clau per a encetar el debat i obtenir una apreciació qualitativa, i també alguns indicadors quantitius.

- L'Índex de polítiques d'integració del país (en anglès) (<http://www.integrationindex.eu/>), elaborat pel projecte de l'Índex de polítiques d'integració dels migrants, valora el grau d'adequació de les polítiques públiques dels països de la Unió Europea (no pas de les ciutats sinó dels estats centrals), fent el seguiment de més de 100 indicadors relacionats amb 6 àrees de treball.